

Tu se tudi, kedar je tadi visoka voda, premeščajo potniki na manjši parobrod, na katerem te že kapitan francoski pozdravlja, a strežniki za napoleonodore dvore. Toraj na parobrod moramo iti. Ali je res taka nevarnost? Napet stojim na palubi, in gledam na desno in levo. Kaj bode? Čez malo časa zaslišim močnejše vrščanje dveh tokov, katora se zoveta „Gorenja in Dolnja Belega.“ Ali prav nič ni podobno to vrščanju, o katerem Mayer veli: „Das Getöse der Wellen wird immer ärger, und schliesslich wahrhaft betäubend.“ To so ti tista strahovita „Železna Vrata,“ kjer voda skoro po vsej širini reke vre, v znak, da je pod njo mnogo grebenov, preko katerih se malokater brodar upa. Tu se je ponesrečil oni nevešči kapitan turški. Ali mi imamo dva krmarja, in mej njima stoji prilot, kateri sicer kadi z lule, ali vendar vedno nepramižno gleda v vodo, in daje s prstom znamenja sedaj enemu, sedaj drugemu.

„Mili Bog, hvala ti!“ vzdihnil sem, ko smo brodili že po mirnej površini, da si dal polovico tega najveličastnejšega zemljišča v Evropi, v roke mojemu narodu, kateri je najvažnejša mesta tako stalno označil s svojim imenom, da ga tudi najoholejši narodi evropski morajo izgovarjati, ako hočejo, da jib kedo razume, kedar govore ali pišejo o tem kraju.“

Kedar smo že gladko plavali proti zadnji srbskej postaji Kladovi, katera se odlikuje s posebno rodovitostjo, omenil sem: „Kako to, da v našem stoletju dinamita ne bi mogli razstreliti tega grebenja, Železnih Vrat, da se potujoči svet ne bi boril s tolikimi neprijetnostimi?“

„Avstro-Ogerska bi,“ odgovori Božidar, „kakor na Dunaju trdijo, toda s to pogodbo, da jej donavske ladije plačujejo mitnino; ali tega ne dade Srbska. Pa tudi taka se ne morejo pogoditi, da bi delile dohodke in stroške, — velika cesarovina z malo kraljevino!“

Tu ga imaš! Posebni dobički zavirajo obče dobro.

* * *

Septembra meseca 1890. l. smo čitali po listih, da se je vendar pričelo trebljenje „Železnih Vrat“ v navzočnosti avstrijske, ogerske in srbske vlade.

(Dalje prihodnjič.)

Politične stvari.

V zadnjem listu smo omenili, da bode staročeska stranka o priliki stavila predlog, kdaj imajo drugi zakoni, zadevajoči spravo na Češkem zadobiti veljavo. To so storili Staročehi dne 20. t. m. v deželni zboru v posebni izjavi. Kar je sprava na Češkem ne le velike važnosti za Češko, ampak tudi za celo Avstrijo, ker se bode gotovo še mnogo o njej razpravljalo in ker je v tej tudi program izrečen, katerega se hote Staročehi držati pri daljnih obravnavah o spravi, priobčimo tudi mi

izjavo staročeskikh deželnih poslancev

katera slove tako le:

Ko so bili dne 26. januarja 1890. l. klubu narodnih poslancev predloženi in v odobritev priporečeni pravni dogovori, katere so bili podpisali od c. kr. vlade porabljeni udeleženci Dunajskih konferencij vzprejel je klub naslednji predlog: Češki poslanci narodne stranke vzprejemajo dogovore Dunajske konferencije od besede do besede, ker odkritosrčno žele, da se napravi mir v deželi. Dasi pa so Dunajski dogovori po izrečnem besedilu konferenčnega zapisnika „celota“, vendar ni naš klub odrekel sodelovanja pri posvetih in sklepih o zakonu glede preosnove deželnega šolskega sveta, ter tudi sodeluje, da se ustavnim potom sklene zakon o preosnovi deželnega kulturnega sveta, odkritosrčno želeč miru med obema narodoma kraljevine češke, ki je in mora biti gotovo prvi in zadnji smoter Dunajskim dogovorom.

Da pa nastane resničen in trajen mir, treba, da nemški deželni poslanci in c. kr. vlada popolnoma pripoznajo enakopravnost češkemu narodu, kakor tudi češki poslanci ne zahtevajo ničesar, kar bi bilo v kvar enakopravnosti naših nemških deželanov. Ali v tem oziru se ni podpiralo odkritosrčno naše prizadevanje za resničen mir med obema narodoma in zato je nastala v češkem narodu velika bojazen in nezaupnost. Spominamo le ukaza pravosodnega ministerstva z dne 3. februarija 1890. l. in odgovora c. kr. vlade na resolucijo deželnega zbora kraljevine češke z dne 3. junija 1890. l. zaradi uradnega jezika. Ta odgovor je ne le po vsebini, ampak tudi po obliki tak, da ž njim ni doseči miru, ter se je dosedanje nesrečno stanje vsled njega le pohujšalo, a ne izboljšalo.

Glede nemških deželnih poslancev pa moramo reči, da niso bili spravljeni. To je najbolj jasno iz tega, ker si njih voditelji z vsemi možnimi sredstvi prizadevajo preprečiti, da ne bi nemški deželani sodelovali pri deželni razstavi, ki je popolnoma narodno-gospodarsko podjetje, namenjeno blaginji vse dežele, ne glede na narodnost, in kateremu je pokrovitelj Njegovo veličanstvo naš premilostivi cesar in kralj.

Vrhu tega nikakor ni bilo v pospeh miru ravnanje nemških krogov od dne 26. januarja 1890. l. pa do ljudske štetve po krajih, koder so Čehi proti njim v manjšini.

Ob teh žalostnih razmerah in ob nezaupnosti, ki je nastala vsled vsega tega povsod v našem narodu, prevdarjali smo, na katero stališče naj bi se postavili glede onih zakonskih načrtov, ki se bodo na podlogi Dunajskih dogovorov razpravljali v deželnem zboru kraljevine češke.

Priznati je, da načrt zakona o deželnem kulturnem svetu ne žali z nobeno večjo enakopravnosti češkega naroda in da po tem zakonu ne preti nevarnost edinstvu kraljevine češke, kajti drugače bi na pr. zlasti razdelitev šolskih okrajev v češke in nemške okraje v kakeršne so uže dvajset let razdeljeni ne le nevarna bila edinstvu

kraljevino češke, ampak bi uprav rušila to edinstvo. Zatoraj gotovo ni nobenemu češkemu poslancu, ki bode ob tretjem branji glasoval za ta zakon, očitati, da dela v kvaro enakopravnosti češkega naroda in v škodo edinstva kraljevine češke.

Vsi podpisani poslanci pa priznavajo, da je reforma volilnega reda, ki je zagotovljena v Dunajskih dogovorih in v kateri je bila vlada najdoločneje izjavila, da bode dotični zakonski načrt prav kmalu predložila, v tesni notranji zvezi z zakonom o ustanovitvi narodnih kurij in z zakonom o razdelitvi posestnikov volilcev iz nefidejkomisnega velikega posestva v več volilnih skupin ter da mora reforma volilnega reda prej biti znana, da bode jasno, da so v dosedanjem volilnem redu nahajajoče se nepravilnosti do češkega naroda popravljene.

Zategadelj izjavljamo, da si bomo prizadevali, da vzmemo to naše prepričanje o tesni zvezi omenjenih treh zakonov, katerim treba v sklep takozvane kvalifikovane večine, ter da bomo ob dotični deželnozborski razpravi stavili in podpirali predloge, na to mereče, da zadobodo vsi trije gori navedeni zakoni ob enem in skupaj vred veljavnost.

Kratkočasno berilo.

Iz kmetov v mesto.

(Slika iz življenja naših dni.)

I.

„Napredek“ je geslo naših dni; vse hoče, in misli, da mora hiteti s časom naprej. Kako žalostno pa se mnogokrat tako hrepenenje skonča, uči naj zlasti naš mladi ženski spol naslednja dogodba.

Jerica je bila hči ubožnih, pa poštenih kmetских gostaških starišev, kateri niso zamudili, svoje hčerke po mogočnosti pošteno odrediti. Ko je odrastla šoli, dali so jo k dobrem kmetским ljudem v službo. Privadila in naučila se je zgodaj vseh del, ki so potrebna za deklet v kmetскеj hiši, in služila si pošteno svoj kruh. Dobrih služb bi bila imela, kakor pravi pregovor, „deset na en prst.“ —

Več njenih mladinskih tovaršic šlo je bilo v mesto v službo. A kolika je bila razlika med njimi in Jerico, kadar so prihajale od časa do časa v „gostje“ domu. Potaknile so se bile ene v službe pri gospodi, druge celo kot delavke v tovarne, in prihajale domu pravcate „frajlice.“ Gosposka obleka je kar šumela na njih, pri tem, ko je bila Jerica, kakor so jo one dražile, še vedno „kmetски štór.“ Tacih očitanj Jerica ni mogla prenašati. Tudi njo je poslednjič zvabilo v mesto, v kljub silnemu odgovarjanji skrbnih starišev in tudi gospodinje, pri kateri je bila že dalj časa v službi, in katera jo je imela rada kakor domača hči. —

Jerica je prišla v mestu v službo k dobrim, bogoljubnim in zelo premožnim ljudem. Dolgo, — kakih par

let je šlo vse prav in pošteno; le eno napako je imela: svojih mladinskih, pa že vseh spridenih tovaršic se ni zamogla otresti. Preveč rada jih je posnemala v nečimerni obleki, o prostih urah zahajala, kolikor je bilo le moč, v njihovo družbo, in ker so imele, kakor pravimo že vsaka svojega fanta, mislila je revica, da tudi ona ne more in ne sme biti brez njega, tim bolj, ker so jo tovaršice vedno zaradi tega zbadale ter pitale jo s psovko „trcjanka.“ A to je bil pričetek njene nesreče in pogube. Zagledala se je v mestnega rojaka, ki je bil po zunajnosti res lepe postave, zal in brhek, po znotranjem pa izpriden skoz iz skoz, pravi izvržek človeštva v kljub prijetno donečega imena Cenček ali Cenko.

Neko nedeljo popoldne sprehajata se po prostranem drevoredu blizu mesta. V gnječi med sprehajalci blizu nju poskusil je bil neki dolgoprstnež zmakniti priletnemu gospodu žepno uro, a slabo se mu je bil sponesel njegovi grabežni posel. Blizu ondi na oprezi nahajajoči se redar prihitel je na klic napadenega sprehajalca, zgrabi lopova z krepkima rokama ter odvede v zapor. Cenček se spozabi in reče zaničljivo: „Gumpec! nevkretni! — ta slabo ume svoj posel: jaz bi bil to bolje izpeljal.“ — „Kaj? — Ti?“ — zavpraša ga strmeče osupnjena Jerica. Cenko zarudi v lica, in skoraj da se raztogoti, ko mu deklica pazljivo gleda v obraz. En čas molče gresta dalje; a Jeričino notranje ni mirovalo. Vsedeta se na bližnjo klop. Tiščala in tiščala je deklica v njenega častilca tako dolgo, da si on vzame pogum, in videzno stavlja v to še nekak ponos, ko ji našteje celo vrsto z največjo predrznostjo izvršenih tatvin. Jerici strah in groza zapreta besedo. Kot nema poslušja Cenčkove zločine, poslednjič britko zajoče, šine kvišku, in pobegne tako naglih korakov, da je za njo leteči Cenko ni zamogel dohiteti. —

II.

Strahovita je bila za Jerico naslednja noč. Na milijone sklepov storila je, nikdar več ne spregovoriti besede s takim zločincom. Pa, kaj? dekliški obet' malo verjet'

Cenček je delal pri zidarjih blizu ondi, kamor je hodila Jerica na vodnjak po vodo. Ondi sta se mnogokrat že snidila, kakor po naključji, da sta si šepnila v naglici kako besedo ali nasprotno vabilo in naročilo za kaki skrivni shod. Tudi ta dan jo zviti Cenko ondi pričaka, satansko dobrikaje in prilizovaje se ji. Ko ga vgleda in hlinjenje začuje, so bili zdajci tudi pozabljeni milijoni trdnih sklepov pretekle noči. Skrivaj mu zašepeta: „Ves hudoben si; pa, — preveč te imam rada. Odpuščno naj ti bo! —“

(Dalje prih.)

Naši dopisi.

Iz Železnikov, 23. januarja. (Nasledki hude zime. Nesreča.) Akoravno do danes skoraj ni minul dan, da bi se nam več ali manj ne bil ponujal novi sneg, je pa